

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Resolvtio Lvtheriana Svper Propositione Sva Tercia Decima De Potestate Papae

Luther, Martin

[Wittenberg], [1519]

VD16 L 5783

Ad Terciu[m], ad rationes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32433

Quis hæc ferat queso? Nūquid Nicenū Conciliū robur accepit, aut factum est autoritate Ro: ecclesię: nūquid & multa alia per Augustinū, & olim Cyprianū in Africa habita? Deniq; etiā si statuta exciperent Ro: pont: tñ ipse debet nolle excipi p̄ edificatiōe Ecclesię, Hic autē gloriā se nemini quicq; debere, vt & deus ei nihil debeat.

Ego sane, Archiepiscopo Panor: non tam duro & fragoso, plenq; contentioni & timore respondi sermōe, quo furor & odium suscitatur, sed dixissē. Sustine frater interim res magna est, tua solius gratia, hæc tñ subito cassare, q̄ nos nō statuimus. Sic em̄ pax & charitas aleretur. At ista decretalis merana superbiam, & præfractam fiduciam spirat.

Sunt præter hanc & alię quędam, p̄sertim illa de maioritate & obediētia. c. solite, adeo sine theologia, vt me misereat ecclesię illi⁹ tantū in traditionibus hominū occupatę, vt purissimum sensum Euangelię videre non permittatur, Sed abstineo hoc tempore, sat habens, ostendisse, cur ego me sufficienter honorasse videar Ro: pontificem, si eius decreta tulero, non autē eorum sensum tanquā solum & verū secutus fuero, ne forte, si pluribus ea exanimem, existerem studio delectationis, tantū verticis dicta carpsisse. Nolo ea damnare, nolo etiā eis cogi cōtra scripturę veritatē.

Ad Terciu, ad rationes.

Vbi illud primum tractandum, q; decreta quibus primatus Ecclesię Romanę probari a me dicitur, dixi intra quadringentos annos nata, & contra hoc esse, historias mille centū annorū.

Primo. Sciebam hæc offensura & manifestissime omnium falsa videri omnibus. Certum est em̄ esse decretis Ro: pontificum, ante mille annos certatū pro hoc primatu.

Ego autē hoc spectavi, q; Ro: Ecclesia nunq; fuit, nec est, nec erit vnq; super omnes totius orbis ecclesias, licet super plurimas sit, nec enim fuit vnq; super Gręcię, Aphricę, Asię ecclesias, nec eorum Episcopos confirmavit, sicut modo nostros confirmat, vt factis probant historię. Deinde sunt sine dubio Christiani in oriente, cū Christi regnum sit orbis terrarū iuxta ps̄ ij. & tamen Episcopi eorū non instituitur, non confirmantur, e, Roma, nec ē necessariū.

Eij

Deinde ab hoc tpe cœperūt multiplicari leges & iura. Nam
Greg. ix. Bonifacius octauus, Clemēs quintus, nisi cōsarcinassent,
& alias recisas, alias additas ep̄as, scholis legē das ac docendas tra-
didissent, sine dubio tot maria glossarū, & infelicissimū iuris stu-
dium nō essent, Delituisent aut̄ tam decreta q̄p̄ decretales, magno
ecclesie lucro, & Euāgelij cōmodo, intra arcas Romani pontificis,
Nunc aut̄ que sit facies ecclesie vigore istarū legum, satis plus vider-
mus, nec hoc satis, indies augetur eiusmōi libri, & tū nihil faciūt,
nisi q̄p̄ plures animabus laqueos ponūt, inde dispensationū, con-
fessionaliū, indultorū, exemptionū turpissimę nundinę, Inde Ep̄-
piscopatuū, sacerdotiorū, officiorū, palliorū, annatarū, rapinę, &
venditiōes impudentissimę, inde censurę, minę, fulmīa, vis, fraus,
dolus, & infinita monstra, quorū nullū aut saltem rarum esset. Si
Ep̄le eiusmōdi, sicut oportuit, intra annales & regestas mansissent
sepelire, & Euāgelio in publico locū reliquissent. Proinde tra-
ditiones Ro: nūq̄ ita sensit mūdus, vt in annis istis quadringentis,
ideo totū eorū pondus & omnē vim, Greg. ix. tribuēdū existimo,
per quē velut nax sunt & ortę. Ab hinc em̄ vsus eorū robur acces-
pit & inualuerūt, vt legibus istis & traditionibus ita sint oīm offi-
cia, statuta ecclesie, ordines in vnū Cahos confusa, intra istos qua-
dringentos annos, vt Babylone ip̄a confusior sit hodierna ecclesia,
Nemo in suo ordine incedit, quilibet sibi ex vrbe legē emit, qua
viuat, ille exemptus, iste priuilegiatus, iste familiaris, iste officialis,
iste nescio quo titulo, omēs libertatem quidlibet essendi, faciendi,
audendi habent, per has Ro: leges, Nec Romę aliud curatur, q̄ vt
hac ecclesie summa calamitate roboretur, prās & dominatio sua in
oīm indiuiduo suo sola. Et hūc ecclesie occasum, si q̄n gemimus,
si dolemus, si querulamur, hereticus sumus, irreuerentes in Ro: Ec-
clesiam sumus, scandalosi, sediciosi, p̄ces sumus, Quia videlicet
q̄rulari nō possumus, nisi Ro: pontificis, tū iura, tū prātem, imo
tantas iniurias populi dei, simul tangamus, Nam hic fons est, aut
seruandę, aut perdendę ecclesie. Cum aut̄ hodie om̄ia sint in vrbe,
inquinatissima & corruptissima, & agentibus impijssimis adula-
toribus, de ip̄is nihil liceat vel mutire, nisi quod porrenna ista laus
det, iustificet, glorificet, Quid mirū, si sub venerabili Ro: ecclesie
nomine, tot mala inundauerint in omnē ecclesiā pleno impetu, &
p̄cipiti, & cui nemo resistere possit, gurgite.

Leniq; eo deuenit legū Romanarū studiū & Euāgelij nes-
glectus, vt necesse habuerint, statuere in Cōcilio nouissimo, Anis-
mā hominis esse imortalem, Quid putas hoc decretū indicat?

Itaq; vnusquisq; in sensu suo abūdet / mihi decretorū auctores

sunt, Greg. ix. Bonifacius viij. Clemens quintus, & Extravagan-
pontifices, Quae si instar Epistolarum Gregorij, Augustini, Hier-
onymi, Bernardi, & aliorum, vel in Bibliothecis vel arcis, p-
cusq; arbitrio consulenda, citra vltimū p-ceptū, relicta fuissent, foeli-
cior esset ecclesia. Nūc vero qm̄ summis articulis fidei equantur, ab
adulatoribus autē & pferuntur, fructū illarū habemus, ordinis ec-
clesiastici confusione, Conscientiarū horrendas carnificinas, Euā-
gelij ignorantia, scelerū impunitissimam licentiā, adulatorū Ro-
manensiu, odiosissimam tyrannidem, donec id meruerint, vt sub
vasto celo, nō sit nomen odiosius, & graeolenti⁹, nomine Ro:
Curij.

Ex his credo intelligi, me non fuisse tam crasse ignorantē, vt
nescirem longe ante, cccc. annos decreta Ro: pōtificis nata, Alio-
quin quō certos, cccc. annos, & nō plus aut minus potuissem re-
citare: quō iudicare, qd essent frigidissima: quō historias allegare:
quō textū scripturę contrariū asserere: nisi diligentissime om̄ia per-
uidissem & contelissem? Ex his indicijs volui nasuto lectori
satisfactū, vt me nō sine causa, sic posuisse cognosceret, nec igno-
rantia, sed de industria sic locutū fuisse, Simul qd insidiosę & adula-
torię ppositioni Eccij per om̄ia parrefere volui. Qui cum
asruisset ante tpa Syluestri Ro: Ecclesia fuisse alijs superiorem, &
ego psualissimū haberē, Eccii nō esse tam impudentē, vt publice
mentiretur, nec tā ignarū historiārū, vt hęc vera crederet, insidias
suspiciatus sum, vt quimorem sophistarum & lubricitates istorum
protheorū probe callerem. Quis volent, falsum facient verum,
& verū mutant in falsum, cū interim in alijs, eū loquendi rigorem
exigant, vt nec verba dei tuta corā eis sint. Proinde volui animo-
siozem ac an̄ diē triūphandū reddere, sicut ipse me formidabū-
dū nifus est facere.

Cū ergo mihi satis esse potuerit, qd scripturę sanctę autoritas
mecū est, qua probatur primatus ecclesiasticus, iure diuino nullus
esse, tamen ne solus & solas scripturas factare videar, iam & aliorū
sententias audiamus cū rationibus.

Primus est D. Hierony: in epl'a ad Enagrium, sic scribēs.
Legimus in Iſa. Fatuus fatua loquitur, audio quendā in tantā eru-
pisse vecordiā, vt diacones presbyteris anteferat, Nam cū Apłus
perspicue doceat, eosdem esse presbyteros quos ep̄os. Quid parit
mēsarū & viduarū minister, vt super eos stumid⁹ se efferat, ad quū
preces corpus & sanguis Christi conficitur: Quæris autoritatem?
Audi testim̄ oniu, Paulus & Timotheus serui Ihesu Christi, oibus
sanctis, qui sunt philippis cum episcopis & diaconibus.

Eiij

Vis & aliud exemplū: In actibus Apostolorū, ad vnius ecclesie sacerdotes, ita Paulus loquitur. Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo Spūs sanctus posuit episcopos, & regatis ecclesia dei, quā acquisiuit sanguine suo. Ac ne quis contentiose i vna ecclesia plures fuisse episcopos cōtendat, audiat aliud testimoniū, in quo manifestissime comprobatur, eundē esse episcopū atq; presbyterū. Propter hoc reliqui te Crete, vt quę deerant corrigeres & cōstitueres Epōs per ciuitates, sicut tibi mandauit, si quis est sine crimine, vnius vxoris vir, filios habens fideles, nō in accusatiōe luxurie, aut nō subditos, oportet em Epōm sine crimine esse, sicut dei dispensatorē. Et ad Timo: Noli negligere gratiā, quę data ē tibi per prophetiā, & per impositionē manū presbyteri. Sed & Petrus in epl'a prima, presbyteros qui in vobis sunt, precor ego compresbyter, & testis passionū Christi, & futurę quę reuelanda ē glorię particeps, regite gregē Christi, & inspicite nō ex necessitate, sed voluntarie iuxta deum, quod quidē gręce significantius dicitur, *ἐπισκοποῦντες* vnde & nomen Epī trahitū est. Parua tibi vidēt tantorū testimoniā virorū: Clangat tuba Euāgelica filius tonitruū, quē Ihesus plurimū amauit, qui de pectore saluatoris, doctrinam fluente potauit, Presbyter electę dnę & filijs eius, quos ego diligo i veritate, Et alia epl'a, Presbyter Gaiō charissimo quē ego i veritate diligo. Quod autē postea vnus electus est, qui ceteris pponeretur, in remediu schismatis factū est, ne vnus quisq; ad se trahens, Ecclesia Christi rūperet, Nam & Alexandria a Marco Euangelista, vsq; ad Esdrā & Dionysiu Epōs, presbyteri semper ex se vnum eligebant, & in excelsiore gradu collocabant, quē Epōm nominabant, Quo mō si exercitus sibi imperatorem faciat. Diaconi autē eligant de se, quē industriū nouerint, & archidiaconū nuncupent. Quid em facit, excepta ordinatione Episcopus, qđ presbyter non facit, Nec altera Romane vrbe Ecclesia, altera toti orbis estimāda est. Et Gallie & Britannie, nam & Africa & Persis, & oriēs, & India, & omēs Barbarę nationes vnū Christū adorant, vnam obseruāt regulā veritatis. Si autē autoritas queritur Orbis maior ē vrbe, vbiq; Epus fuerit, siue Romę, siue Engubij, siue Constantinopolis, siue Rhegię, siue Alexandria, siue Thanię, eiusdem meritū ē, & eiusdem sacerdotij potētia diuinarū, & humilitas paupertatis, vel sublimiorē, vel inferiorē facit, ceterū omēs Apłorū successores sunt.

Hęc. D. Hieronymus.

Nihil de mutatione tpm loquor, nihil de iure positiuo, hoc contendo, Si vnus Epus iure diuino ceteris pfertur, manifeste hic

Hieronymus heresim docet, nō solum ipse (nam ei nō crederem)
Sed Petrus, Paulus, Iohannes, Lucas, quos inducit irrefragabiles
autores, Quis quēso his resistet? Cur adulator negat Ro: pontifici
cē ceteris esse coepiscopū, cū prim⁹ Pet⁹ se cōpresbyterū appellet?
Si successores sunt petri, Quid erubescūt titulū sui p̄decessoris? Si
nomen superbissimum, Sanctissimi, Summi, maximi pontificis
hereditant ex recentibus: Cur nō nomē cōpresbyteri & coepiscopi
a primo? Obsecro An Petrus, Paulus, Iohānes, Lucas, & omnes
Aplī ignorauerūt, quid verbū Christi voluit, Tu es Petrus, & tibi
dabo claves, & pasce oues meas: Si me oīno hereticum clamant,
qui omnia quę volūt tribuo Ro: pontifici, solū ne autoritate scrip-
turę, id est mendaciter facere cogar, parcant Sancto Hieronymo,
tantis autorib⁹ munito, proclamat ille longe impudenti⁹, Ep̄os,
potencia diuinarū, & humilitate paupertatis inuicem esse, vel sub-
limiores, vel inferiores. Ego consensu fidelīū, & decretis hominū
id astruo, Cur nō hūc irreuerentē, blasphemū, sediciosum, bissep-
cies comburunt, heretice prauitatis prauissimī inquisitores: Sināt
me cum Hieronymo interim sapere, Sinant cū Paulo, Petro, Ioh:
Luca sentire, Si hoc non est satis, Age comburant sua decreta pri-
mū, Nam hęc epistola recitatur in decretis, dif. xciiij. .c. legimus, les-
gitur, auditur, docetur, approbatur, hęc ab vniuersis in Ecclesia
Romana, Cur ego vnus prohibeor dicere & sentire, quod ip̄met
omnes dicūt, sentiunt, iubentq; sentire? Hieronymus non modo
episcopos equat inter se, sed & presbyteros episcopis comparat,
alterum gratis, alterum officij nomen esse pronūcians. Ego longe
reuerentius locutus nihil peto, nisi vt contra hanc veritatem, non
cogar scripturas & verbum dei illudere. Sit Ro: pontifex, quicq; d
voluerint, Modo autoritate scripturę, id nō astruant, sed & scrip-
turarum sensui aptari patiar, Modo ne hūc esse germanum &
solum sensum contendant. Sat ergo est, quod frigidissimis decres-
tis primatus asseritur, qui feruentissimis dei verbis negatur, Sed aus-
diamus iterum eundem, in cōmētario super epistolā ad Titū.

Idem est ergo presbyter qui episcopus, & ante q̄ diaboli in-
stinctu, studia in religione fierent, & dicretur in populis. Ego sum
Pauli, ego Apollo, ego autem Cephe, communi presbyterorum
consilio Ecclesię gubernabantur, postquam vero vnusquisq; eos
quos baptisarat, suos esse putabat, non Christi, in toto orbe des-
cretum est, vt vnus de presbyteris electus superponeretur,

ad quē omēs ecclesie cura pertineret, & schismatū semina tollerent, putat aliquis nō scripturarū, sed nostrā esse sententiā, Ep̄m & presbyterū vnum esse, & aliud status, & aliud esse nomen officij, relegat Apostoli ad Philippenses verba, & cetera quę supra in epistola ad Enagriū induxit, Et in fine, Sicut ergo presbyteri sciunt se ex ecclesie cōsuetudine, ei qui sibi prepositus fuerit, esse subiectos. Ita Ep̄i nouerint se magis consuetudine, quā dispensationis diuinę veritate presbyteris esse maiores, & in cōi debere eccliam regere.

Hęc ille. Vide ergo, An propositio mea male vel bene dixerit, esse cōtra scripturarū textū, Ro: ecclesia esse alijs superiorē, cū etiā sit contra ipsa decreta. Nam & hęc. B. Hiero: verba recitatur dis. xcv. c. olim, atq; si non ibi approbarent, tū quia solidis pugnant diuine scripturę armis, etiam si totus mundus, & angelus de cœlo contradixerint, nihil dixerint, Atq; ita satis puto & probatā nostram propositionē, & dissoluta omnia argumenta, quę vel fingi contraria possunt, stat sententiā fixa, nō dispensationis diuinę veritate, sed ecclesie cōsuetudine Ep̄os esse maiores presbyteris.

Addo terciū decretū eadē dis. xcv. c. Ep̄us. Episcopus in quōlibet loco sedens, stare presbyterū nō patitur. Et iterū alio, c. Ep̄us. Episcopus in ecclesia in confessū presbyterorū sublimior sedeat, intra domū vero collegam presbyterorū se esse cognoscat. Hęc ibidem esse decreta Concilij Carthagineū, quarti dicuntur. Quę certe heretica sunt, scandalosa & seditiosa, vt vocant, si Ep̄i iure diuino presbyteris sublimiores sunt, quos esse collegas ep̄os statuūt, multo magis, si vnus Ep̄us ceteris sublimior est. Deleant ergo primum sua decreta, quę nos cogūt discere, vt quid damnant in nobis, quod ipsi nos docent & patet itaq; re ipsa equales ep̄os inter se & presbyteros, solo vsu, & ecclesie causa, aliū aliq; preferendū. Ex quo vltius sequitur, Si primatus Ro: pontificis vergere incipiat in ecclesie detrimentū, oīno tollendus est de ecclesia, quia humana iura & consuetudines, pro ecclesia seruire debent, non contra ecclesiā militare. Quod si non fiat, iam corā deo traditio hominū irrita facit mā data dei, Quare vide quā tenui pendeat filo, Romanorū adulatorū tyrānis, quę seipsam autoritate diuina conata stabilire, seipsam penitus ea ratione subuertit.

Huc & Cyprianū voco, quem & B. Aug: allegat li. ij. c. ij. de baptismo dicentē. Neq; em̄ quisq; nostrū Ep̄m se esse episcoporū constituit, aut tyrannico terrore ad obsequēdi necessitatē collegas suos adigit. Quā habet omnis Ep̄us pro licentiā libertatis & patris sue arbitriū propriū, tanq; ab alio iudicari nō possit, quō nec ipse potest alterū iudicare, sed expectem⁹ vniuersi iudiciū dñi nri Ih. Chri.

Hic

traditio

Hic gloriosus martyr, palam cōfiteatur tyrannidem esse, ab vno Ep̄o
alios cogi ad obedientiā. At hanc tyrannidē, velut iusticiā, pene oēs
decretaliū syllabꝫ, & statuūt & seruāt tanq̄ diuinā autoritatē. Deinde
mirū est q̄ B. Aug. nō redarguit Cyprianū a se allegatū, Si sensit eum
cōtra ius diuinū loqui, sed potius cū eo cōsentit, omnes scz esse Ep̄os
ēquales.

Sed videamus & alia.

Idem Cyprianus lib. eplaz̄ primo. epl̄a iiii. ad Felicē presb̄y-
terū, pbaturus diuinis testimonijs, Q̄ in p̄tate nō Ep̄orū, sed plebis
maxime sit eligere aut recusare, Ep̄os dicit, ppter qd̄ plebs obsequē
dūcis p̄ceptis, & deū merēsa peccatore p̄posito separe se debet, nec
se ad sacrilegi sacerdotis sacrificia miscere, Q̄ n̄ ip̄a maxie habeat po-
testatē vel eligendū dignos sacerdotes, vel indignos recusandi. Qd̄
& ip̄m videmus de diuina autoritate descēdere, vt sacerdos plebe p̄-
sente, sub oīm oculis deligatur, & dignus atq; idoneus, publico iu-
dicio ac testimōnio cōprobetur, sicut in nūeris Mosi p̄cepit dñs di-
cens, Prehendē Aaron fratrem tuū & Eleazarū filiū eiꝫ, & impone eos
in montē corā oī Synagoga, & exue Aaron stolam eius, & induē
Eleazarū filiū eius, & Aaron appositus moriatur illic, Corā oī Syn-
agoga iuber, deus constituit sacerdotē, id est, instruit & ostendit ordi-
nationes sacerdotales, non nisi sub populi assistentis cōscientia fieri
oportere, vt plebe p̄sente, vel detegatur malorū crimina, vel malorū
merita p̄dicentur, & sit ordinatio iusta & legitima, que oīm suffra-
gio & iudicio fuerit examinata, quod postea scdm̄ diuina magisteria
obseruatur in actibꝫ Ap̄toꝝ, Q̄n̄ de ordinando in locū Iudē Ep̄o
Petrus ad plebē loquit. Surrexit, inquit, Petrus in medio discipulorū,
fuit autē turba in vno, Nec hoc in Ep̄orū & sacerdotū, sed in dia-
conorū ordinatiōe obseruasse Ap̄tos animaduertimus, de q̄ & ip̄o
in actibus Ap̄toꝝ scriptū est. Et cōuocauerūt, inquit, illi duodecim,
totā plebem discipulorū, & dixerūt eis, Quod vtiq; idcirco, tā dili-
genter & caute cōuocata plebe tota gerebat, ne quis ad altaris minist-
teriū, vel ad sacerdotalē locū indignus obreperet.

Propter qd̄ diligēter de diuina traditione, & aplicā obseruatione
seruandū est & tenendū, qd̄ apud nos q̄q; & fere puincias vniuersas
tenet, vt ad ordinatiōes rite celebrandas ad eā plebē, cui p̄positus or-
dinat, Ep̄i eiusdē puincie p̄p̄inqui quiq; cōueniant, & Ep̄us deligat
plebe p̄sente, que singulorū vitā plenissime nouit, Quod & ap̄d vos
factū videmus, in Sabini, n̄i Collegē ordinatiōe, vt de vniuersē fra-
termitatis suffragio, & de ep̄oꝝ, qui in p̄sentiā cōuenerāt, qui de eo ad
vos l̄ras fecerant, iudicio ep̄atus ei deferretur, & manus ei in locum
Basilidis imponeretur.

Hūc ritū per multas & alias epl̄as, idē Cyprianus cōmemorat,
sem̄ suffragiū populi & iudiciū p̄p̄inquoꝝ ep̄oꝝ, ita allegans, vt

hanc ex deo ordinationē esse cū fiducia pronunciet :

Qui ritus, quid sit ad cū qui hodie ex vrbe petitur, in q̄ non mō exclusus est populus, sed nec sacerdotū electio sat is ē, alijs relinquo. Nec referre est necesse, q̄to felicius hodie is ritus diuinus seruaretur, p̄sertim tot sacerdotib⁹, malis regnātib⁹, & inuito populo impositis. Nā videmus per Ro: Curia, p̄ gr̄as suas expectatiuas, passim i mūdū etiā intrudi sacerdotes, transeāt hęc, hoc q̄ror, Q̄ hūc ritū sacratissimū & vetustū, iuricq; diuino per omnia cōformem, hi nōi hereticū & damnatū haberi volūt, p̄ ritu sūo recentiore, cū certū oībus sit, S. Nicolaū, S. Martinū, S. Augustinū, S. Ambrosiū, oēsq; priscos patres, eo mō fuisse ordinatos. Sit itaq; ritus hodiernus, qualis esse potest, modo Ro: pontificē, nō iure diuino id posse, putemus ne tot sc̄culorū sanctos & martyres cōtra ius diuinū egisse dānemus.

Gregorius primus li. iij. registro, ep̄la xxxij. licet per autoritates illas, palce oves meas, & tu es Petrus &c. Petro Apl'orū principi totius Eccl'ie curā a dño cōmissā dicat, tū in hac cura nullū Ep̄m ei successorē patitur, Sed nec Petrū Apl'm vniuersalem appellari dicit, scribens ita Mauritio Augusto de Iohāne Constantino politico, Cura totius Eccl'ie & principatus Petro cōmittit, & tū vniuersalis ap̄lus nō vocat. Et vir sanctissimus cōsacerdos meus vocari vniuersalis Ep̄s conatur. Exclamare cōpellor, o ip̄a, o mores, Et infra, Si nomē illud in Eccl'ia sibi quisq; arripit vniuersa ergo ecclesia (quod absit) a statu suo corrūt, qn̄ is qui appellatur vniuersalis, cadit, Sed absit a cordibus christianoꝝ nomē istud blasphemie, in quo oīm sacerdotum honor adimitur, dum ab vno sibi dementer arrogatur.

Ecce habes q; blasphemie nomē sit, vniuersalis Episcopus. Quid putas de nomine Summi, maximi, sanctissimi, dixisset?

Sequit. Certe p̄ beati Petri Apl'orū principis honore per venerādam Chalcedonensem Synodū, Romano pontifici oblatū est, sed null⁹ eorū vnq; hoc singularitatis vocabulū assumpsit, nec vī cōsensit, ne dū priuatū aliquid daretur vni, honore debito priuarentur sacerdotes vniuersi.

Perspicuū est hūc Grego, qui se cum totū sacerdotū seruū potit⁹ q̄ dñm vocat, & seruū seruorū dei, nō credidisse, solū Ro: pontificem Petri successorē esse, vt qui abhorreat princeps sacerdotū & Ep̄orū dici, cum illū principē Apl'orū dicat.

Idē in sequēti ep̄la ad Cōstantiā, eundē Ioānē lucifero compar, d. quia illū videlicet imitatur, qui spretis sociali gaudio angelorum legionib⁹ ad culmen conatus est singularitatis erūpere.

Idē ep̄la. xxxvi. ad Eulogiū Alexandrinū & Anastasiū Antiochenū Ep̄os, sicut noui venerāda sanctitas v̄ra, per sanctā Chalcedonensem Synodū, pontifici Sedis Ap̄licę (cui deo disponente de-

seruio) hoc vniuersitatis nomē oblatū est, Sed nullus vnq̄ decessorū
meorū, hoc tam pphano vocabulo vti consensit, quia videlicet, si
vnus patriarcha v̄l̄is dicit̄, patriarcharū nomē ceteris derogatur, Sed
abli hoc a Chriana mēte, id sibi velle quēpiā arripere, vnde fratrum
suorū honorē iminuere ex quātulacūq̄ parte videatur.

Et infra de eodē, Vniuersa tentat sibi ascribere, & oīa q̄ soli vni
capiti cohērēt (videlicet Ch̄o) per elationē pōpaticī sermōis, eiusdē
Ch̄i sibi studet subiugare. Obsecro quid mereretur, qui hodie sic
loqueret̄: hic Greg. Ro: pontifex persequit̄ tāq̄ pphanū, qd̄ n̄i sta-
tuūt, quasi sit ius diuinum.

Et epl̄a xxxviij̄ ad ip̄met Iohannē Ep̄m p̄dicta iterans, & cor-
p̄ios explicās d. Certe Paul⁹ Ap̄lus cū aūdier̄ q̄sdā dicere. Ego sum
Pauli, ego Apollo, ego vero Cephe, hāc dilacerationē corpis dñici,
per quā mēbra eius alijs se capitib⁹ q̄dāmō sociabāt, vehemētissime
phorrescēs exclamauit & dixit. Nūquid Paul⁹ p̄ vobis crucifixus ē?
aut in Pauli nomine baptisati estis? Si ergo ille mēbra dñici corpis certis
extra Ch̄m, quasi capitib⁹, & ip̄is quidem Ap̄lis subijci p̄ticulariter
euitauit. Tu quid Ch̄o v̄l̄is sanctē Eccl̄ie capiti in extremi iudicij es
dicturus examine, qui cūcta eius mēbra tibi met conaris, v̄l̄is appella-
tione supponere?

Et infra. Certe Petrus Ap̄lus primū mēbrū sanctē & v̄l̄is Eccl̄ie ē
Paulus, Andreas, Ioānes, quid aliq̄ q̄ singulariū sunt plebiū capita,
& n̄ sub vno capite omnes sunt mēbra Eccl̄ie. Sed hęc satis.

Audiamus itā ip̄m Caput oīm, Quid super huius Monarchiæ
statu diffinierit. Nā hic p̄sciū futurorū, quēstionē hāc prior oīm, &
dedita opa dissoluit, & tot adhuc sēculis super ea certat̄, quasi verba
Ch̄i sumus sint, & inanī fabula. Dicitur itaq̄ Luce xxij̄.

Facta est aut̄ contentio, quis eorū videret̄ esse maior, dixit aut̄ eis,
Reges gentiū dñant eorū, & qui p̄tatem hñt sup eo sbenefici vocāt̄.
Vos aut̄ nō sic Sed q̄ maior ē v̄m, fiat sicut mīor, Et q̄ p̄cessor est,
sicut ministrator (Et ex m̄ suū subiūgit) Nā quis maior ē, qui recūbit,
an qui ministrat: Nōne qui recūbit? Ego aut̄ i medio v̄m sum, sicut
qui ministrat. Vides q̄ Ch̄us aperte p̄nūciat̄ esse reges gentiū,
nō pontifices q̄ volūt̄ esse maiores, Et p̄tatem illā mundanā (i. sine
v̄bo & dilectōe) p̄fus dānat. Verū ego credo, q̄nquidē eccl̄iā
necesse fuit semp a gentib⁹ opprīmī, vt Ezech. iij̄. d. In medio gentiū
posui eā. Et ps. cix. Dñare in medio inimicorū tuorū. Ideo q̄n defunt
gētes alię, vt scriptura impleat̄ in Eccl̄ia, Reges gētilis fieri oportuisse
& p̄tate dñante sup Eccl̄iam tyrānifare, diligendi & docendi officio
ad alios trās lato.

Itē Marci x. Vbi filij Zebedei ad p̄tatem
aspirarunt, vt vnus ad dexterā & sinistram sederet, acceperunt sanc-

Fij

responsum dignū, scz vt calicē biberēt, nec tñ certi vbi sessuri essent. Hanc ambitionis infirmitatē, qd mirū est in pontificibus q̄q; Ro: fuisse q̄tūlibet sanctis, etiā martyrib⁹, qñ in Apl̄is eā Christ⁹ pulit. Deniq; cū illi duo Apl̄i hac arrogantiā ceteris indignationē cōmō- uissent, Et iterū oriretur cōtentio de maiōritate. Ihesus cōuocās eos, dixit eis, Scitis, quia h̄ qui vident genib⁹ principari, domināt eis, & principes eorū habēt p̄tatem eorū, Nō autē ita ē in vobis, Sed quicūq; voluerit fieri maior, erit vester minister. Et quicūq; voluerit in vobis primus esse, erit oīm seruus (iterū exēplū sui addit) Nā & filius hōis nō venit vt ministraret ei, sed vt ministraret, & animā suam daret redemptiōnem pro multis.

Itē eiusdē ix. Et venerūt Capernaū, qui cū domi essent interro- gabat eos, Quid in via tractabatis: At illi tacebāt, Siquidē i via inter se disputauerāt, quis eorū maior esset. Et residens vocauit duo decim, & ait illis. Si quis vult primus esse, erit oīm nouissimus, & oīm mis- nister. Et accipiens puerū statuit eū in medio eorū, quem cū cōplexus esset, ait illis. Quisquis vnū receperit in nomine meo, me recipit.

Eadē Lucas ix. Intrauit autē cogitatio in eos, quis eorū maior esset. Ac Ihesus videns cogitatioēs cordis illorū, apprehēdit puerum, & statuit illū secus se, & ait illis. Qui cūq; susceperit puerū istū i nomine meo, me recipit. Et quicūq; me receperit, recipit eū, qui me misit. Nam qui minor ē inter vos oēs, hic maior ē.

Itē Matt. xvij. In illa hora accesserūt ad Ihesum discipuli dicētes. Quis putas maior ē in regno celorū. Et aduocās Ihesus paruulū, statuit eū in medio eorū, & dixit. Quicūq; humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior ē i regno celorū.

Nūc vide, quāis verbis, quot exēplis, quāta diligētia Christus p̄uenit & phibuerit ambitionē illā, quā tāto tum ore iactāt decreta & decretales, ac ita repetūt & inculcāt, ac si hoc sit p̄ascere populum Ch̄i, q̄ est potestatem iactare & ambire.

Vnde meo iudicio, sicut Apl̄i vsq; ad finē vitē Ch̄i, cōtende- rūt, nec tot exēplis & verbis Ch̄i, ab hūana ista affectiōne tēperarūt, & tñ nullū pmisit obtinere primatū, donec oēs dispersi eū relinqrēt. Ita in ecclesia tot iam seculis cōtendit de primatu phibito, nec audīt Ch̄us interim tot vocib⁹ resistēs, nec vlli obtinere pmittens, donec forte & ip̄i, adueniēte Antich̄o, dispergātur, & Ch̄m negent.

Nā Apl̄i primū, hec pulchre seruabant, qñ Iacobū minorem Ep̄m Hierosolymis constituerūt, & Petrus Iacobus ac Iohānes a se, suos primatus reiecerūt. Post illos autē mox tam Ch̄i q̄ Apl̄orū ex- emplo neglecto sine fine cōtendūt, nō pro verbo, quo plus doceāt, sed quo latius mandare, ligare, soluere, & lucrari queāt, sic eñ & nos infirmitates p̄ntificū, nō sine multis scandalis ferre cogimur prop̄ter Christum,